

Een nieuwjaarsgeschenk voor de Belgen

De huidige Belgische regering zou eindelijk de stijgende belastingdruk op het arbeidsinkomen stopzetten. Dat was althans de belofte. Niets is minder waar gebleken. Zonder veel fanfare wordt in 1987 de belasting op het loon van de Belgische werknemer opnieuw verhoogd. In onderstaande tabel tonen we de ontwikkeling van de totale loonbelasting van de gemiddelde Belgische arbeider (sociale-zekerheidsbijdragen van werkgever en werknemer en inkomstenbelasting). Terwijl in 1984 deze belasting 47,6% van de bruto loonkosten bedroeg, is zij in 1987 opgelopen tot 50%. Met andere woorden in 1987 zal de overheid Bf 100 belastingen inhouden voor elke Bf 100 die de gemiddelde Belgische arbeider overhoudt om vrij te besteden. In 1984 was dit 'slechts' Bf 91. Uit de tabel kan ook worden opgemaakt dat de stijging van de belastingdruk in de jaren tachtig nauwelijks vertraagde in vergelijking met de jaren zeventig. Er blijkt een ijzeren wet te bestaan in België die wil dat, wat de beloften ook mogen zijn, de belastingdruk blijft stijgen.

Tabel. Totale belasting op het arbeidsinkomen als percentage van de bruto loonkosten

Jaar	Belasting
1974	35,1
1978	37,9
1981	44,8
1984	47,6
1987	50,1

Bron: OECD, *The tax-benefit position of production workers*, Parijs, 1986 en eigen berekening (voor 1987).

Deze sterke stijging van de belastingdruk op het arbeidsinkomen wordt veroorzaakt door de zogenaamde indexsprongen die in het kader van één van de vele 'saneringsoperaties' van het overheidsbudget in 1984 werden ingevoerd en waarvan de laatste (?) nu als nieuwjaarsgeschenk aan de Belgische werknemer wordt gepresenteerd. Deze indexsprongen zorgen ervoor dat de bruto loonstijgingen die veroorzaakt worden door de koppeling van de lonen aan de prijsindex, niet worden uitgekeerd aan de werknemer maar worden afgestaan aan de overheid (de sociale zekerheid). Het spreekt vanzelf dat een dergelijke operatie niets anders is dan een verhoging van de belastingdruk op het arbeidsinkomen. De werknemers zien hun reële inkomen dalen ten voordele van de

P. de Grauwe

schatkist.

Deze verhoging van de belastingdruk op het arbeidsinkomen werd doorgevoerd vanuit de zorg om de grote macro-economische onevenwichtigheden van het land te herstellen. In het bijzonder moest deze ingreep bijdragen tot het verminderen van het overheidstekort, en tot het herstel van het extern evenwicht. Dit laatste aspect van de operatie mag een succes worden genoemd, aangezien België nu een groot overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans heeft gerealiseerd.

Waar de beleids mensen geen rekening mee hebben gehouden, zijn de lange-termijneffecten van deze operatie op de werking van de arbeidsmarkten en op de werkgelegenheid. Deze effecten kunnen als volgt worden beschreven. Elke belasting leidt tot pogingen van degene die getroffen wordt deze belasting af te wentelen of te ontwijken. De werknemer die meer belast wordt, en hierdoor zijn netto inkomen ziet dalen, zal deze daling proberen te compenseren door hogere bruto lonen te eisen. Dergelijke afwentelingsprocessen vonden gedurende de jaren zeventig op grote schaal plaats en verklaren ook in grote mate de explosie van de bruto loonkosten die zich toen voerde. De recente verzwarening van de fiscaliteit heeft nog niet tot dergelijke reacties geleid. We moeten er echter van uitgaan dat zodra de omstandigheden het toelaten werknemers dit wel zullen doen. We kunnen dan ook stellen dat de zogenaamde indexsprongen een tijdbom zijn die op termijn de loonkosten onvermijdelijk zullen op-

drijven. Ze zullen ook bijdragen tot een verdere uitstoting van arbeid, die door deze operatie nog een stuk duurder is geworden.

De toegenomen belastingdruk op het arbeidsinkomen betekent ook dat het verschil tussen de bruto loonkosten en het netto loon (de loonwage) verder wordt vergroot. Ook hier zijn de effecten voorspelbaar. Een dergelijke stijging van de loonwage is een regelrechte aansporing voor werknemers om hun inzet in het officiële arbeidscircuit te verminderen en hun toevlucht te zoeken tot vrije tijd en/of zwart werk.

Onlangs publiceerden twee Franstalige economen, prof. Ginsburgh van de Universiteit van Brussel en prof. Pestieau van de Universiteit van Luik, een studie waaruit blijkt dat een kwart van de Belgische gezinnen op de een of andere manier aan zwart werk doet. De omvang van dit fenomeen blijkt ook uit het feit dat deze 'ondergrondse' activiteiten in België overeenkomen met het werk van 300.000 voltijdse werknemers. De recente beslissingen om de loonwage in België nog op te drijven kunnen deze verschijnselen alleen in omvang doen toenemen.

De politiek van de jaren zeventig die erin bestond steeds meer te belasten werd in de jaren tachtig gewoon doorgezet alsof er geen vuiltje aan de lucht was. Het verschil tussen nu en toen is dat de regering nu, uit schaamte, het fenomeen probeert te verbergen door het een andere naam te geven. Het heet nu dat de belastingdruk niet werd verhoogd; er werd slechts een 'indexsprong' toegepast.